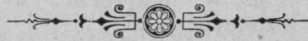

Leto IX.

Številka 10.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorna urednika:

Dr. Makso Pirc in dr. Viktor Supan.

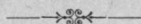

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1893.

VSEBINA.

1. <i>Fr. Šuklje</i> : O reformi naših direktnih davkov (Dalje) . . .	289
2. <i>Dr. Janko Pajk</i> : O naravstvenej obvezanosti (Konec.) . . .	295
3. <i>P. pl. Radisc</i> : Pravo- in državoslovna predavanja v Ljubljani	298
4. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo:	
a) K razlagi §-a 233. o. s. r.	302
b) Tožencu ni treba dokazati pogojev, s katerimi se je po njegovi trditvi sklenila pogodba, marveč tožitelj mora dokazati, da se je sklenila pogodba nepogojno, ako toži na izpolnitev pogodbe	305
c) Kedaj preneha pravna posest služnosti kolovoza, pešpota in gonje? Nedovoljena samovlastna pomoč in motenje posesti	308
5. Književna poročila	311
6. Razne vesti	316
7. Pregled pravosodstva	319

O reformi naših direktnih davkov.

(Dalje.)

III

Mnogo se dá ugovarjati §-u 193. vladnega načrta, kateri je tudi v davčnem odseku in pododseku provzročil jako živahno kontroverzo. To določilo vелеva namreč, da je zakonski par, ako živita mož in žena skupaj, obdačiti skupno celó v tem slučaju, če imata vsak za-se posebne dohodke. Nerazdeljeno dolgujeta predpisano davčno svoto. Kar se pa tiče rodbinskih členov, živečih v oskrbi rodbinskega gospodarja prištevati je njih dohodke, v kolikor pridejo gospodarju v roke, njegovim dohodkom, in le prebitek obdačiti je posebej. Posebno obdačenje se vrši sicer zgolj z dohodki zakonske žene, katera ne živi skupaj z možem ter z dohodki rodbinskih členov, ki niso v gospodarjevi oskrbi.

Očividno posneta je ta točka vladne predloge po pruskem vzorci. Pruski dohodninski zakon z dne 24. junija 1891. l. določuje namreč v §-u 11., da je gospodarjevim dohodkom z ozirom na obdačenje pritegniti tudi dohodke rodbinskih členov. Ženo obdačiti je posebej le v tem slučaju, če trajno ne živi s svojim možem. Omeniti je, da se slična določba uže nahaja v starejših pruskih davčnih zakonih, tako v zakonu o takozvanem „razrednem davku“ („Klassensteuer“) z dne 30. maja 1820. l., od koder se je svoje dni bila prevzela v dohodninski davek z leta 1851 in 1873. Dotične starejše določbe glasé se celo še ostreje, kajti zakonski mož na Pruskem moral je preje plačati dohodninski davek za dohodke svoje žene tudi tedaj, če je bila prav od njega dejanski ločena. Zakon moral je biti ločen pravno, da je prenehala davčna obveznost moževa.

Tako torej na Pruskem, jednako tudi po drugih nemških državah, kjer je uvedena dohodarina. Ali s pravniškega stališča se dá ugovarjati, da je zakonsko premoženjsko pravo po pruskem

„Landrecht-u“ bistveno različno od onega, katero je pri nas ustanovil občni državljanski zakonik. Na Pruskem je namreč mej zakonskimi pravno ustanovljena sistema premoženjske jednote, mož razpolaga ne le s svojim imetjem, temveč tudi z lastnino zakonske polovice, pravica njegova sega dalje nego pri nas in torej je skupno obdačenje pravilni korolar skupne premoženjske uprave. Iz določil pruskega zakonika odseva še dandanes oni pravni nazor, kojega izraža nemška pravna prislovica: „Wem ich gönne meinen Leib, dem gönne ich auch mein Gut“. Drugo pravno razmerje pa nahajamo v avstrijskem državljanem zakoniku. Vsaj meni se dozdeva — pravniški čitatelj naj blagohotno dovoli pisatelju nejuristu, da pové svoje mnenje o strogo pravniškem vprašanji — da tičí jedro našega zakonskega premoženjskega prava v §-u 1233. obč. drž. zak. Tam se pové izrecno in jasno, da zakonska zveza sama po sebi ne ustanavlja nobene premoženjske vkupnosti mej zakonskima, temveč, da v to svrhu treba posebne pogodbe. Vsled tega nahajamo zlasti pri bogatih zakonih večinoma to razmerje, da imata mož in žena vsak za-se svoje posebno premoženje, posebne dohodke, čestokrat tudi posebno premoženjsko gospodarstvo. In tu nastane vprašanje, ali se pač ne žali in krči pravica takim davkoplačevalcem, ako se mož obdači za dohodke svoje žene (in obratno), katerih nikoli prejel ni, s katerimi sploh nikakor ne razpolaga? ako se obdači celó po višji progresivni meri?

Tudi nerazdeljena obveznost vzbuja pomisleke. Recimo, lahkoživ mož ima marljivo, varčno ženo, oba imata posebne svoje dohodke, toda po novem zakonu ju skupno obdačijo in nerazdeljeno dolgujeta predpisano davčno svoto. Mož je morda v denarni zadregi, žena mu torej izroči denar za davkarijo, tudi oni delež, ki bi ga sicer moral plačati sam za-se. A lahkoživček zabije prejeti denar, mesto da bi ž njim poravnal svojo davčno dolžnost — in ker pri možu ničesar ugrabiti ne morejo, pri-mejo še jedenkrat ubogo ženo ter siloma od nje iztirjajo ves davek, njegov in njen, skupno izračunan in predpisan, naravno torej povišan vsled davčne progresije!

Kedo bi tajil ostrino jednacih določil? In vendar jih ni obsojati meni nič tebi nič. Varujmo se praznih deklamacij, kakor jih nahajamo na pr. v „Preosnovi davkov“, spisani po poslancu

Povšet u. Tam čitamo: „Pravično je, da se obdači tudi ženino premoženje, nepravilno pa je, da se seštejejo svote skupaj ter tako dobi skupna svota dokaj višja, ki pride gotovo že v višjo vrsto plačilnega razreda“ (l. c. str. 27). To je davkoslovna homilija, a nikakoršen resen argument! Posledica takemu umovanju je individualno obdačenje mesto kolektivnega, katero nasvetuje vladna predloga. In vendar take zahteve navzlic najostrejšemu uporju proti §-u 193. nismo čuli v davčnem odseku z nobene strani. in dobro smo znali, zakaj se nihče na dan ni upal s takim nasvetom. Tu namreč ne gre za malenkosti, smelo trdim, ves uspeh davčne preosnove zavisen je od tega, da se rodbinski dohodki vsaj večinoma skupno pritegnejo k dohodninskemu davku. Kajti finančno ministerstvo izračunalo je izgubo vsled individualne prireditve. Dobro in obširno utemeljevalo je dotične številke, in uverili smo se, da pomeni individualno obdačenje izgubo najmanj 5·16 milijonov, morda pa celó izgubo 7·7 milijonov gld. Odtegnimo to diferenco od celega prebitka dohodninskega davka in kaj preostane? Vlada računa prebitek v najugodnejšem slučaju s 16·09 mil., v najneugodnejšem pa s 10·37 mil., in vodilna misel cele davčne reforme je, da se za ta presežek dohodarine znižajo prinosni davki. Le številke treba uvaževati in jasno mora biti, da individualno obdačenje ugonobi vodilni namen davčne preosnove. Vsaj se uvede osebni dohodninski davek radi tega, da z njegovimi prihodki zmanjšamo prinosne davke, neposredna posledica individualnega obdačenja pa je, da premalo preostane v isto svrho. Uže ta finančni razlog je toliko tehten, da moramo sila oprezni postati nasproti načelnim ugovorom.

Pa je še stvaren razlog, katerega ne smemo prezirati. Po katerem merilu razdeli naj država davčna bremena mej svoje davkoplačevalce? Sigurno po razmerji davčne zmožnosti! A tu nihče ne more zanikati, da je zakonski mož, kateremu je bila usojena imovita zakonska družica, bolj usposobljen prenašati davčno butaro nego oni, kateri ni bil toliko previden pri izbiranju boljše svoje polovice. To načelo velja sigurno povsod tam, kjer mož razpolaga z dohodki svoje žene. Deloma pa upliva tudi na one slučaje, kjer je premoženjska uprava sama po sebi strogo ločena. Kajti tudi v teh slučajih se iz posebnih dohodkov dotične za-

konske žene vendar le pokrije premnogo troškov, za katere bi sicer moral skrbeti dotični soprog. Dalje se dá v obče trditi, da uživa mož, o katerem se zna, da je bogato oženjen, več kredita in isto tako je jasno, da mu ni treba toliko zalagati in na stran devati za svojo rodbino, za otroke za slučaj smrti itd., kakor mora storiti skrben gospodar v slučajih, da je žena njegova neimovita. To so bistvene razlike glede davčne zmožnosti, davčni politik jih mora uvaževati ter z ozirom na te difference urejati svoje postopanje.

Stvar tudi ni povsem gladka gledé dohodkov rodbinskih členov, v kolikor pridejo v roke rodbinskemu gospodarju! Na prvi hip pač osupi primer, ki smo ga čuli v davčnem odseku iz ust necega dunajskega poslanca in katerega je priobčil g. Povše v preje navedeni brošuri. Uradnik z letno plačo 800 gld. živi skupaj z umirovljenim očetom, čegar mirovina znaša 600 gld. in s sinom avskultantom uživajočim adjutum letnih 500 gld. V tem slučaju argumentuje pisatelj omenjenega delca prav tako, kakor je bilo slišati v davčnem odseku: „Po vladnem načrtu bo moral odmeriti se uradniku davek od 1900 gld., ko bi on sam le od 800 gld. imel plačati 600 gld., stari oče in sin pa bi bila osebna davka prosta“ (1 c. str. 28). Pred vsem kratek popravek! Obdačenje na podstavi 1900 gld. bi se pač po jasnih besedah vladne predloge moralo vršiti le v povsem neverjetnem slučaju, ako bi dotični rodbinski gospodar do zadnjega krajcarja v žep vtaknil očetovo mirovino in sinov adjutum, kar se pa pozitivno ne bo pripetilo, ne v vsakdanji istini, še veliko manj pa nasproti davčnemu erarju v davčni praksi, katera razpolaga s toliko lokavostjo! Dohodek 1900 gld. v tem slučaju gotovo ne bode davčna podstava, pa recimo — dato sed non concessio — da se vendar le pripeti ter skupni dohodek vsled tega po §-u 207. obdači s 27 gld. — vprašamo vendar: Mari prizadeti uradnik-davkoplačevalec ne bode lažje prenašal prisojeno mu dohodarino nego tovariš njegov, kateri uživa isto letno plačo 800 gld. ter mora ž njo rediti starega očeta in sina študenta brez posebnih dohodkov, — nižji dohodninski davek 6 gld.!? Ako se obema naloži isti davek navzlic temu, da je njun gospodarski položaj toliko različen — ni to očiten pregrešek nasproti davčni pravičnosti, po kateri mora pred vsem težiti sleherna davčna preosnova?

Uverjeni smo pa tudi, da je slična določba glede rodbinskih členov in njenih gospodarju pripadajočih dohodkov prepotrebna zlasti radi davčne prevare. Odstranite to določilo, in kodrasti krivonosci v Tarnopolu in Sučavi, cela židovska pasma in ž njo vred marsikateri krščenih posnemovalec njene navihanosti izumili bodo hipoma, kako je na videz razdeliti dejanski dohodek na posamezne rodbinske člene, da se opehari državna blagajna! Kontrola bode težka, čestokrat nemogoča, vsegdar mučna in draga, oškodovan pa bode po taki nelojalni praksi ne le državni erar, temveč celota poštenih davkoplachevalcev, kateri imajo zakonito pravico do tega, da se z dohodninskimi prinosi zmanjša prehudo breme prinosnih davkov!

Naposled pa celó oni argument, ki si ga izposojamo iz občnega državljanskega zakonika ter iz splošne postavne oblike našega zakonskega premoženjskega prava, ni tako relevanten, kakor bi utegnili soditi na prvi pogled. Dejanski se v nekaterih deželah našega cesarstva ta oblika ni ukoreninila. Na Kranjskem na pr. — izvzemši baje nemške Kočevanje — med kmetskim prebivalstvom ni navada, da bi si mož in žena izgovorila vkupnost imetja ali da bi vsak ostal pri svojem: ne, običajno je, da nevesta prinese ženinu v zakon doto svojo, ta dota se pač vknjiži na posestvo ali mož razpolaga ž njo, kakor z lastnim premoženjem svojim. Pri nas torej je med prostim narodom v rabi „dotalna sistema“ in meni se skoraj dozdeva, da baš ta oblika zakonskega premoženjskega prava po svoji etični veljavi v marsičem nadkriljuje druge pravne oblike. Našega zakonskega zadene torej, če se davek loči po individuvelnih dohodkih, dohodarina z vso svojo ostrostjo, bolj strogo se bode ravnalo ž njim nego z zakonskim davkoplachevalcem v deželah, kjer sta oba, mož in žena prepisana na posestvu ali kjer vsak za se ohrani svoje imetje. Zopet migljaj, da se ni prenagliti z obsodbo vladnega načrta!

Vse to razmotrivanje me dovede do sklepa, da iz denarnih in stvarnih razlogov ne morem priporočati individualnega obdačenja ter da pri kolektivnem nasvetujem izjemo k večjemu pri onih dohodkih zakonske polovice, o katerih se dokaže pred komisijo, da jih gospodar dejanski nikoli ni prejel ter nikoli ni raz-

polagal ž njimi. Kar dalje sega, na škodo je davčnemu uspehu, krči efekt cele davčne preosnove, olajšuje davčno obveznost baš najzmožnejšim davčnim silam ter vspretno preobremenja ostale davkoplachevalce in ustanovlja istiniti „privilegium odiosum“ za one dežele, v katerih se je med široko maso priprostega prebivalstva ukoreninila dotalna sistema.

Vender si ne morem prikrivati, da bode tako spremenjena vladna predloga navzlic teoretični svoji utemeljenosti poostrila sedanji gmotni položaj neki vrsti davkoplachevalcev, katero je baš iz socijalnopolitičnih ozirov kolikor mogoče varovati in ščititi. Vzemimo boljšega tovarniškega delavca in rodbino njegovo! Vsaj je splošna prikazen baš v teh krogih, da se žena delavčeva navadno ne more omejiti na dom in njegovo oskrbo, temveč, da je primorana po kruti življenski potrebi, poleg moža iskati si prislužka v tovarni ali s kakim drugim delom. Če ni delavka, pere ali šiva ali na kak drug način prisluži nekoliko goldinarjev. Isto prikazen nahajamo pri otrocih, komaj jih izpusti ljudska šola, uže morajo v tovarno! Vzemimo torej slučaj, da je mož dosihmal v tovarni služil po 600 gld. na leto — po sedanjem zakonu mu od tega ni bilo plačati davka. Žena si je prislužila letnih 250 gld., a sin in dve hčeri tudi kaj služijo ter od svojega zaslužka primaknejo, recimo, skupnemu gospodarstvu po 100 gld. Dohodki se seštevejajo, davčna podstava je $(600 + 250 + 300 \text{ gld.} =)$ 1.200 gld. Dosihmal je bil ves ta dohodek davka prost, odslej bi se po jasni besedi vladnega načrta moral obdačiti z 12 gld., torej s svoto, katera se uže bridko čuti v skromnem budgetu delavske rodbine. Posledica tega določila je torej, da se ostreje pritegne k državni potrebščini delavski stan, navzlic temu, da je vodilna misel vladnih predlog, varovati in negovati nižje plasti ter v očigled eminentni potrebi, baš potom davčne politike podpirati delavski stan in utešiti njegove opravičene težnje. Na ves glas rečem torej, absolutno nemogoče je, da se jednaka določba nespremenjena odobri po davčnem odseku in državnem zboru. Vsaj za ta slučaj, ako izvirajo dohodki zakonske polovice ali rodbinskih členov iz dela za plačilo (Lohnarbeit) ter do neke gotove višine skupnega dohodka, izvzeti jih je od kolektivnega obdačenja ter obdačiti jih je posebej. V tem smislu stavl sem poseben nasvet v davčnem odseku ter mejo postavil indivi-

duvalnemu obdačenju pri skupnem dohodku 1200 gld. Ista misel vodila je posl. Steinwenderja in Plenerja, katera sta po svoje formulirala svoje mnenje ter na drug način omejila izjemo. Vsi ti predlogi se dosihmal še niso dognali v pododseku, bržkone jih rešimo stoprav pri §-u 208., pri takozvanem „Kinderparagraph-u“, vendar se priznava z vseh strani, da se mora tako ali tako nekaj skleniti za varstvo delavskega stanu proti pretirani davčni strogosti.

Posebno huda praska razvnela se je v odseku povodom §-ov 195. in 199., obravnavajočih zemljiščne dohodke. O tej kontroverzi, katera se je razpravljala skozi dolge tri seje davčnega odseka, naposled odstopila pododseku, kjer se tudi še ni dognala do denašnjega dne, v prihodnji številki!

(Dalje prihodnjič.)

Fr. Šuklje.

O naravstvenej obvezanosti.

Piše dr. Janko Pajk.

VII.

Vest in razna čuvstva nagibi k obvezanosti.

(Konec.)

Najniža stopnja obvezanosti je ona, h kateri nagiblje strah kaznij. K tem kaznim spadajo tudi one, ki se imenujejo „naravstvene“: káranje, zaničevanje, obsodba v javnem mnenji in jednake. Mišljenje in dejanje človeka v tem strahu nima naravstvene podlage; pri tako boječem človeku ni neumestna sumnja, da bi vse storil, ko bi tega strahu ne imel. K dejanstveni naravstvenosti ne zadovoljuje čuvstvo te bojazni; k večemu ima dober zanikaven pomen, ker plaši od zlega. Ali čudo, po mnenji nekotih opazovalcev je ta nagib k obvezanosti jeden najsplošnejših. Ravno ker je ta nagib tako razširjen, kaže bolj, nego vsaka druga družbenska prikazen, na kako nizkej stopnji naravstvenosti je še dandanes človeštvo, ker se ne dá voditi od prepričanja, nego od strahú k svojemu pridu! Bain, znani angleški duše-

slovec in učenjak, precenjuje „bojazen zakonov in javnega mnenja“, čemur se zelo čudim.¹⁾

Še jednega nagiba k naravstvenej obvezanosti nam je omeiniti: radosti vsled izpolnene dolžnosti. Ta radost sevé ni telesna, nego popolnoma duševna. Meni se nikakor ne vidi sebična, nego popolnoma prirodna, in zato tudi v naravstvenem oziru popolnoma umestna. Kdo bi oponašal človeku, ki se raduje dobro storjenega dela, to radost, ako prihaja sama od sebe? — Da, kriva bi bila ta radost, ko bi kdo samó in navlašč zaradi nje delal dobro! — Tako sodi tudi Spencer o tej radosti.²⁾ Isto tako sodi Kant o njej. Da ta radost ne sme biti „povod“ k dobremu dejanju, o tem Kant razpravlja v „Kritik der praktischen Vernunft“³⁾; o razméri „nagibanja“ in „dolžnosti“ razpravlja isti Kant v „Grundlegung zur Metaphysik der Sitten“⁴⁾

Na imenovana čuvstva opira se nauk o „kazni“ in „povrnitvi“. Ta pojma nista v strogem pomenu naravstvene veljave, nego p o m o čka dvoumljive naravstvene vrednosti; povrnitev ima stoprav v pozitivnem pravu svojo polno veljavo. —

Nekojim naravstvenikom vidi se samoljubje ali sebičnost najsposobnejši nagib k izpolnjevanju obvezanosti. Samoljubje dela, pravijo, previdnega, tako da odvrča človek od svoje osebe vse, kar mu more škoditi. Vrh tega je samoljubje najmočnejši vseh nagibov k čuvanju samega sebe. Zato vidi se nekojim samoljubje naravstvena sila prve vrste, katera bi bila najkrepkejša zaslomba naravstvenosti. Tako opira n. pr. Spencer vso obvezanost na „previdnost“.⁵⁾ — A proti temu opomniti se sme, da sama „previdnost“ ni dovolj krepka čuvajka proti zlemu, da moč tako zvane žugajoče „nemesis“ (pravičnosti) nikakor ni tolika, da bi odvrčala ljudi od zlih dejanj. Kjerkoli ima zločinec le količkaj nade, da se izogne kazni za zločin, tam ga zapusti celo čut samoljubja, kar kaže, da sebičnost dela slepega in da prava obvezanost nima svoje korenine nikjer drugje razven v

¹⁾ Prim. o njegovem mnenji, kar piše H. Spencer v oceni Bainovega naravstva v „Thatsachen der Ethik“. 1879. Str. 139.

²⁾ Prim. „Thatsachen der Ethik“. 1879. Str. 142.

³⁾ Str. 140—141.)

⁴⁾ V izdaji Hartensteinovej: Spisi Kantovi, 4. zv. str. 246.)

⁵⁾ „Thatsachen der Ethik“. 1879. Str. 140.

globini duše, v naravstvenem čuvstvovanju z razumom. Koliko prestopkov obvezanosti izvrše se uprav vsled sebičnosti! —

Še nekotih čuvstev nam je omeniti, katera spremljajo obvezanost. To so nekotji nagibi, katere imenujemo prirojene (naivne.) Nekaternikom je čut obvezanosti prirojen, tako da jim je nemogoče oprostiti se ga. Ti nagibi podobni so nagonu in imajo jednako moč v sebi, kakor nágon. Nagon pa ima to svojstvo, da človek dela po njem nevedé. Zato sanjarili so mnogi, da je naravstvenost nekakov „čut“, torej nekaj prirojenega. Naravstveniki priznavajo, da je človek pristopen takemu čutu, samó da dvomijo, je li „prirojen“. Po mojem mnenju ima se ta čut primerjati vésti; oboje ni urojeno, nego dobavljeno. Zató tudi v naravstvu ni prevelika veljava te „dobrodušnosti“, kakor zove J. H. Fichte te nagibe; znano je, da iz „dobrodušnih“ ljudij lahko napraviš pravičneže, pa tudi krivičneže, ker taki ljudje nimajo trdne volje in značaja. Takošne nagibe k naravstvu priznava tudi Spencer, samo da jih nima za prvotne, imenujoč je „nesvéstno se izvršujoče naravstveno razvijanje“¹⁾ Tudi J. H. Fichte pozna neko naravstvenost „naravno“ katero spremlja in vpliva neka „nagonska obslužnost“²⁾

Slednja in najnižja stopnja vrši se po samem oponašanju (posnemanju) dobrih vzgledov. Koliko ljudij posnema druge brez vsega razuma, brez vse lastne volje! Ljudstva so v naravstvenem oziru velika čreda ljudij, katera posnema svoje voditelje, ki se mu sami usiljujejo. Sploh vlada v družbi posnemanje, a malo, prav malo je v njem izvirnosti, kakor v vsem, tako posebno v dušnem oziru. Še čuditi se moramo, da se iz teh čred prikazujejo pojedinci, ki v naravstvu drugim kažejo kakov pot. Sicer je pa veljava vzgledov za obrazbo človeštva neizmerna in v resnici, težko je povedati, kako bi se obrazevala ljudstva ináče, ako ne vzgledom in posnemanjem. Samó naj nam nikdo ne pravi, da je to naravstvo trdno, obrodno, plodovito! Tudi ne more veljati kot prava naravstvenost.

Iz teh razprav vidi se, da prihaja naravstvena obvezanost iz mnogih virov, da pa stoprav vsi ti vzroki skupljeni pod vodstvom

¹⁾ Thatsachen der Ethik. 1879. Str. 136.

²⁾ System der Ethik, 1851. I. d. str. 245–246.

razuma in volje stvarjajo kakor blago in dobro sploh, tako posebej čuvstvo obvezanosti. Da pa obrodi obvezanost v človeški družbi pravi sad, treba, da požene svoje panoge iz globočine človeške duše, iz prepričanja o nje potrebnosti in koristnosti, kratko, da je naravstvena. —

Pravo- in državoslovna predavanja v Ljubljani.

Spisal Peter pl. Radics.

Ako se natančneje preiskuje v naši zgodovini, kedaj so se pričeli prvi poskusi, da bi se uvedla v Ljubljani pravo- in državoslovna predavanja, oziroma da bi se osnovalo v tem deželnem stolnem mestu vseučilišče, najde se mnogo podrobnostij, katere doslej še niso bile znane, katere pa prav živo osvetljujejo zgodovino našega šolstva in našega kulturnega razvoja.

Težnjo, da bi se uvedla v Ljubljani pravoslovna predavanja, da celo, da bi se ustanovila tu takošna visoka šola, najdemo uže v davnih časih.

Umestno je posebno letos, da raziskujemo zgodovino te težnje, ker praznujemo spominsko leto smrti Valvazorja (1693) in se torej tem živeje spominjamo dobe nepozabnega domorodca, one dobe, ki je, kakor znano, znamenita za našo kulturno zgodovino in v kateri se je tudi na pravoslovnem polju pri nas pričelo novo življenje.

Iz znanstvene družbe, katera se je v Ljubljani osnovala malo pred Valvazorjevo smrtjo in se imenovala „Academia Operosorum“, razvila so se društva raznih strok ter tudi društvo pravnikov, katero se je zvalo „Collegium Juridicum“ in koje je l. 1698. sklenilo, da bode praznovalo god sv. Iva, kojega si je izbralo, kakor je bilo to takrat običajno, svojim svetnikom-varuhom, vsako leto s svečano mašo in latinsko propovedjo.¹⁾

„Academia Operosorum“ in njen pravni razred, ako smemo „Collegium Juridicum“ tako zvati, imela je za člane najodličnejše pravnike

¹⁾ Dolničar á Thalberg, Epitome Chronologica... Urbis Labacensis, Labaci MDCCXIV. pag. 90.

one dobe, in sicer bili so člani: Th. Dr. Jan. Bapt. Preširen, kateri je spisal takrat zelo hvaljeno cerkveno pravo (Tractatus de jure pontificio et romano), Jan. Danilo pl. Erberg, deželni tajnik in „Schrannen-gerichtsbeisitzer“ ter pisatelj knjige „Erbrecht ausser Testament“, katera knjiga je bila velike vrednosti tudi še mnogo pozneje in se je l. 1775. vnovič izdala v Trstu v nemškem in slovenskem jeziku, J. U. Dr. Jan. Jurij Gotscheer (Kočevar), „Bannrichter“ na Kranjskem, J. U. Dr. Štefan Floriančič, „Schrannenadvokat“ in pristav deželnega tajništva, J. U. Dr. Jan. Jurij Dolničar pl. Thalberg, član akademije v Bolonji, Fran Krištof Bogatai (Wogathe i), tajnik ces. namestništva („vicedoma“) in „fiskuš“ v Ljubljani in mnogo drugih.

Ustanovitelja¹⁾ preje omenjenega društva „Collegium Juridicum“ v Ljubljani bila sta dr. Štefan Floriančič in dr. Mürgerle. Dr. Štefan Floriančič osnoval je pa l. 1703. tudi modroslovno fakulteto, katera je bila združena z Ljubljanskim jezuitskim licejem ter je imela tri tečaje in na kateri se je predavala razun vseh strok modroslovja tudi uže pravoslovna stroka. Izvestnik te ljubljanske modroslovne fakultete iz leta 1703. navaja namreč tudi predavanje kantskega prava. Dolničar pl. Thalberg šteje ta novoustanovljeni znanstveni zavod v Ljubljani med visoke šole, kajti našteva ga v svojej knjigi o Ljubljani, kakor vseučilišča v Gradci, v Pragi in druge v rubriki „Celebriores Scholae“ ter ga imenuje „Academia“ in zraven izrecno pravi, da se je ta „Academia“ razvila iz latinske šole, katero je ustanovil v Ljubljani l. 1418. nadvojvoda Ernest.²⁾

Da je pa Jan. Jurij Dolničar pl. Thalberg, kateri je bil izredno delaven in vedno mislil na to, da bi pospeševal v deželi vse rodoljubne težnje, uže začetkom 18. stoletja nameraval daljnji razvoj ljubljanske modroslovne fakultete v vseučilišče v pravem pomenu, dokazuje nam lastnoročni njegov zapis,³⁾ v katerem predlaga, naj se ustanovi vseučilišče, uravnano popolnoma po vzorcu vseučilišča v Gradci, ter izračuna, da bi znašali troški takega vseučilišča glavnico 40.000 gld. Težko, da se motimo, ako trdimo, da je v zvezi s tem predlogom dra. Dolničarja oni korak, ki ga je storil ravno ta čas njegov prijatelj in med preje imenovanimi „Operosi“ dobro znani J. U. Dr. Bogatai. Le-ta pričel je namreč dne

¹⁾ Illyrisches Blatt, 1821. Št. 20.

²⁾ Epitome urbis Labacensis. Dodatek. Cap. VIII. p. XL.

³⁾ MS. knjižnice knezoškofijskega semenišča v Ljubljani.

16. junija 1710. l. v Ljubljani kot profesor državlanskega prava začasno privatna predavanja o pravu.¹⁾ Dolničar omenja v svojej kroniki mesta ljubljanskega začetek teh pravnih predavanj v letu 1710. in, ker v tej knjigi, katero je končal leta 1713. (meseca decembra) in koja je izšla l. 1714., ne navaja, da bi se bila nehala ta predavanja, smemo pač trditi, da so se nadaljevala pravna predavanja dra. Bogataja vsaj do l. 1714.

Kako živahno se je začelo one dni delovati na pravoznanstvenem polji, osvetljuje tudi to, da je izšla oni čas v primeroma kratki dobi sedmih let iz Mayr-jeve tiskarne, katero so ustanovili l. 1678. kranjski stanovi v Ljubljani, cela vrsta pravo- in državoslovnih knjig, mej njimi „Landgerichtsordnung“ za Kranjsko v novi izdaji (1707. l.), Pelzhoffer: Arcanorum Status libri X. (1709. l.), Pelzhoffer: Lacone e vero ristretto politico dove . . . stinsegna il modo di ben governare un Stato (1710. l.), Fischer: Corona iustitiae (1711. l.), Hofstetter: Liber IV. Decretalium D. Gregorii IX. (1713. l.) itd.

Toda ker je kmalu na to nehala se „Academia Operosorum“, prenehalo se je tudi literarno delovanje kranjskih pravnikov in o tem, da bi se v Ljubljani ustanovilo vseučilišče, dolgo ni bilo več govora.

Proti koncu 18. stoletja, ko se je začelo povsod duševno življenje prosteje in mogočnejše gibati, za časa cesarja Josipa II. najdemo zanimiv izrek znanega učenjaka in potovalca, prirodoslovca in etnografa Benedikta Frana Hermann-a, kateri je potoval ta čas po Kranjski raziskujoč jo in opazujoč z bistrim očesom vse razmere.

Hermann pravi, govoreč o stanju ljubljanskega liceja leta 1780. doslovno: „für die Rechte, Handlungswissenschaft, Polizei, Finanzwissenschaft sind leider noch keine Lehrstühle errichtet.“²⁾ Tako Hermann 1780. l! — Leta 1785. odpravila se je poleg tega v Ljubljani modroslovna fakulteta, katera je bila dotlej združena z licejem, in se je mogla tu zopet ustanoviti še le l. 1788.

Da bi se le-ta zopet osnovala, trudili so se kranjski stanovi, kakor se to razvidi iz njih prošenj do cesarja iz leta 1786. in iz leta 1787. Ves trud pa, da bi se pridobile one stolice, katere je uže pogrešal Hermann, in razun teh še druge, bil je zaman.

¹⁾ Illyr. Blatt. 1821, Št. 23.

²⁾ B. Fr. Hermann, Reisen durch Oesterreich, Steiermark, Kärnthen, Krain itd. Wien, 1781. III. p. 18.

O tem prizadevanji kranjskih stanov poroča nam namreč Nečásek v svojej zgodovini ljubljanskega gimnazija,¹⁾ kjer govori o omenjenih prošnjah do cesarja dto. 27. maja 1786. in 20. aprila 1887. doslovno tako-le:

Die Wiederherstellung des philosophischen Studiums nicht in seiner alten Gestalt, sondern nach dem Plane der neuorganisirten Wiener Hochschule, nicht nur die eigentlichen philosophischen Disciplinen, sondern auch die für das Saumland des adriatischen Meeres wichtige Nautik und Schiffbaukünste, dann die Finanz-Polizei-Wissenschaft und das Naturrecht sowie einen praktischen Cursus für Justizbeamte umfassend wurde von den Landständen angestrebt und lebhaft befürwortet.“

„Die Wiener Hochschule, hiess es in einer der Motivirungen, könne nicht jeder besuchen, der zufällige Umstand der zu weiten Entfernung oder der Mittellosigkeit könne dies verhindern, so würde also ein Ungefähr vermögend sein, die wolwollenden Absichten des Monarchen (Aufklärung zu verbreiten) zu vereiteln. Die Pflege der Landessprache komme hiebei in Betracht, insoferne die in fremden Provinzen studierenden **Slaven** in Gefahr geriethen, ihre Muttersprache zu vergessen und dadurch für die Verwendung in ihrem Vaterlande gänzlich unbrauchbar zu werden.“

Modroslovne študije uvedle so se v Ljubljani, kakor uže preje omenjeno, zopet z dvornim dekretom z dne 24. aprila 1788. l. toda niso se raztegnile tudi na pravoslovno polje.

Ko se je ustanovilo pričetkom našega stoletja po prisvojitvi Kranjskega po Franciji, kraljestvo „Ilirija“ in se je izbrala Ljubljana s edežem namestništva (guvernerja) osnovalo se je tudi tu vseučilišče „Ecoles centrales“ in se je slovesno otvorilo dne 15. novembra 1810. l. O tej priliki govoril je glavni nadzornik javnih naukov Abbé Zelli francoski in bogoslovni profesor kanonik Walland, rektor prvega ljubljanskega vseučilišča „Ecoles centrales“, latinski.

Slavnost opisuje takratni uradni list „Telegraphe officiel“, ki je izhajal v Ljubljani, tako-le:

1810.

Laybach, le 15. novembre.

Dans la grande salle des Ecoles publiques, à la présence de S. E. Monseigneur le Maréchal, Duc de Raguse, Gouverneur Général de ces

¹⁾ Programm des k. k. Obergymn. in Laibach v. Jahre 1861, p. 6. in nasl.

Provinces, entouré des dignités principales, militaires, civiles et ecclésiastiques, au milieu d'une foule d'écoliers et des spectateurs, on a célébré l'ouverture des Ecoles centrales, annoncée par deux discours, l'un en français de l'Inspecteur Général de l'Instruction publique, Mr. l'Abbé Zelli, l'autre en latin, par le Régent des Ecoles Centrales Mr. le Chanoine Walland, Professeur de Théologie dogmatique et de Morale.¹⁾

(Konec prihodnjič.)

¹⁾ Telegraphie officiel Laybach Samedi 17. November 1810 Nr. 14 p. 55. (Provinces Illyriennes.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) **K razlagi §-a 233. o. s. r.**

V pravdi J. Č. proti L. Š. radi 2278 gl. 44 kr. s pr. razsodilo je deželno sodišče v Lj. z rozsodbo z dne 11. oktobra 1892, št. 4100 na več tožencu L. Š. naloženih glavnih priseg, dalje na cenilno prisego tožitelja J. Č., »da ceni onih 55 remeljev, katere je vzel toženec L. Š. l. 1878. z njegovega skladišča, vestno po 22 kr. komad«, in na več tožitelju J. Č. naloženih glavnih priseg, o raznih dajatvah, plačilih in posojilih, katere je ugovarjal proti tožbeni zahtevi toženec L. Š. Toženec L. Š. nastopil je večinoma vse njemu naložene prisege, deloma jih je pa tožitelju molče zavrnil. Tožiteljev zastopnik nastopil je pa tožitelju zavrnene glavne prisege, omenjeno cenilno prisego tožiteljevo ter tožitelju naložene glavne prisege. Pri naroku, ki se je odredil za priseganje, predložil je pa zastopnik tožitelja J. Č., kateri je dva dni po vloženi tožbi umrl, informacijo z dne 14. junija 1890. l. ter prosil, naj sodišče izreče, da je tožitelju zavrnene in njemu naložene glavne prisege ter njegovo cenilno prisego smatrati na podlagi te informacije priseženimi češ, da je v tej informaciji izrečena gledé dajatev in plačil nasprotnikovih tako precizna izjava o prisegah, da zadovoljuje tudi gledé priseg po tožencu ponudjenih. V predloženi informaciji z dne 14. junija 1890. l. ponudil je tožitelj J. Č. o posameznih svojih dajatvah tožencu L. Š. izrecno tudi dokaz z glavno na njega vračno prisego in sicer tudi o preje omenjenih remeljih, glede kojih je sodišče raz-

sodilo na njegovo cenilno prisego. O po tožencu L. Š. ugovarjanih dajatvah, plačilih in posojilih pa ničesar ne omenja predložena informacija. Odgovor dal je toženec L. Š. namreč še le nekaj mesecev po smrti tožiteljevi. V dotičnej informaciji glasi se pa: »Leta 1876. (1877., 1878.) jaz od nasprotnika nisem ničesar družega prejel, in če bi on še kake druge dajatve ali še celo plačila trdil, sem pripravljen priseči, da nisem dobil ničesar družega. Če bi mi nasprotnik v tem oziru kako prisego nakladal, izrečem, da jo sprejemem, in da jo bom zanikavno prisegel.« Opiraje se na to, zahteval je tožiteljev zastopnik, naj sodišče v smislu §-a 233. o. s. r. izreče, da je tožitelju J. Č. naložene glavne prisege smatrati položenimi. O zahtevi tožiteljevega zastopnika izjavil se je toženec L. Š., da nima ničesar ugovarjati proti temu, ako se smatrajo prisege, katere je tožitelju vrnil, na podlagi predložene informacije priseženimi, upiral se je pa proti temu, da bi se smatrala priseženo tudi tožitelju naložena cenilna prisega, ker se tožitelj v informaciji ni izrecno ponudil k cenilni prisegi, in posebno proti temu, da bi se na podlagi splošne izjave v informaciji smatrale priseženimi tudi prisege o ugovarjanih njegovih dajatvah, plačilih in posojilih, o katerih je sodišče tožitelju naložilo glavne prisege, in zahteval, naj se izreče, da tožitelj teh priseg ni položil.

Po končanem postopanju razsodilo je deželno sodišče v Ljubljani z odlokom z dne 25. aprila 1893, št. 2809 tako-le: I. položenimi smatrati je a) prisege, katere je toženec vrnil tožitelju in b) cenilno prisego; II. ni pa smatrati položenimi tožitelju po tožencu naloženih glavnih priseg, na katere se je razsodilo in III. mora tožitelj tožencu povrniti troške tega postopanja in sicer iz teh razlogov:

ad I. a) tožitelj ponudil se je v informaciji z dne 14. junija 1890. l., katero je ž njim sestavil njegov zastopnik, oziraje se na določila §-ov 412. in 414. o. s. r. in katero je tožitelj sam podpisal, kar toženec pripozna, da položi vse prisege, na katere se je razsodilo, in tudi toženec ni ugovarjal zahtevi, da bi se izreklo, da se smatrajo te prisege položenimi, in je torej upravičeno, da se izreče v smislu §-a 233. o. s. r. in dv. dekr. z dne 5. marcija 1795, št. 222. j. z. z., da je smatrati te prisege od tožitelja položenimi.

ad I. b) Toženec protestuje pa, da bi se smatrala tudi tožitelju naložena cenilna prisega položeno, ker se tožitelj v svojej in-

formaciji ni ponudil, da priseže cenilno prisego. Res je sicer, da tožitelj v svoji informaciji izrecno ne omeni cenilne prisege, vendar po navedenih zakonskih določbah ne sme ozirati se na to, kako se je imenovala prisega, ampak na to, o katerih okolščinah se je pravdna stranka ponudila k prisegi. V svoji informaciji pravi tožitelj, da je vzel toženec leta 1878. z njegovega skladišča 55 remeljev in da zaračuna te remelje po 22 kr. in da dokaže vse to z glavno vračno prisego, katero hoče položiti, ako se mu vrne. Ako je torej tožitelj zaračunal remelj po 22 kr., mogel je to storiti le oziraje se na vrednost, katero je imel po njegovem mnenji remelj. Ponudba k prisegi namenjena je bila torej z ozirom na stvarno vrednost in se mora torej smatrati kot ponudba cenilne prisege v podobi ponudbe glavne prisege; vsled tega je upravičeno, da se smatra tudi cenilna prisega položeno od tožitelja.

ad II. Drugače pa je s prisegami, katere je toženec naložil tožitelju in na katere se je razsodilo. Uže iz besedila, kakor tudi iz duha in smisla §a 233. o. s. r. in vseh k temu določilu izdanih dvornih dekretov, namreč z dne 15. julija 1784. št. 317. j. z. z. z dne 26. aprila 1792, št. 10 j. z. z. in z dne 5. marcija 1795, št. 222. j. z. z. izhaja, da se je morala pravdna stranka ponuditi, da potrdi s svojo prisego ravno ono določno okolščino, gledé katere se je z razsodbo spoznalo na prisego, da se sme smatrati to prisego od stranke položeno. V tem slučaju pa tega ni in niti biti ne more, ker je tožitelj umrl uže dva dni po vloženi tožbi, in torej ni mogel vedeti, kaj bode ugovarjal njegov nasprotnik in zato ponudil dokaz z glavno prisego. Splošna izjava sporne stranke v informaciji, da zanikuje vse, kar bode navajal nasprotnik v pravdi, in da je pripravljena priseči nasprotje tega, ne zadostuje zahtevam §a 233. o. s. r. in dv. dekr. z dne 5. marcija 1795, št. 222. j. z. z., katere se morajo strogo tolmačiti, ker so izjeme. Splošna izjava tožiteljeva v njegovej informaciji z dne 14. junija 1890. l., »da je pripravljen, če bi nasprotnik še kake druge dajatve ali še celo plačila trdil, priseči, da ni dobil ničesar družega, in da bode, ako bi nasprotnik mu v tem oziru nakladal kako prisego, jo sprejel in zanikavno prisegel,« ne zadostuje torej določilom navedenih zakonov, ki se morajo strogo tolmačiti. Vsled tega moralo se je na ugovor toženčev izreči, da se te prisege ne smatrajo položenimi.

ad III. Ker se je razpravljalo samo o točkah I. *b*) in II. tega odloka in je tožitelj gledé točke II. popolnoma podlegel, razprava o točki I. *b*) pa ni povzročila posebnih troškov, mora tožitelj v smislu §-a 24. zak. z dne 16. maja 1874, št. 69. drž. zak. povrniti tožencu vse troške incidenčnega spora.

Vsled rekurza tožiteljevega zastopnika potrdilo je višje deželno sodišče v Gr. z odločbo z dne 7. junija 1893, št. 5750 prvosodni odlok iz njegovih zakonu in okolščinam primernih razlogov in uvažujé, da ima izjava sporne stranke, ki je umrla, predno je položila prisego, da namreč more položiti prisego, samo takrat pravni posledek §-a 233. o. s. r., ako se nanaša na ravno ono okolnost, na katero se glasi prisega, kojoj bi morala priséči, kakor to sledi iz besedila navedene zakonske določbe, da pa splošna ponudba stranke, da more pod prisego zanikati vse navedbe nasprotnika, katere nasprotujejo njenim izjavam, nima nobenega pravnega pomena; uvažujè, da je to v tem slučaju tem merodajneje, ker je toženec ponudil se dokazati s prisego celo vrsto dajatev in plačil ter navedel o teh dajatvah natanko kraj, čas in obseg, in bi se torej le tedaj moglo domnevati, da bi mogel umrli tožitelj pod prisego zanikati te okolščine, ako bi se bil vkljub temu, da se ga je spomnilo na te okolnosti, ponudil, da je zanika pod prisego; uvažujé, da so med okolščinami, katere bi bil moral tožitelj pod prisego zanikati, tudi take, katere niso niti dajatve niti plačila, temveč posojila, najemščine itd., na katere se torej gotovo ni mogla nanašati splošna izjava v informaciji z dne 14. junija 1890. l.

Izvanredni rekurz tožiteljevega zastopnika zavrnilo je najvišje sodišče z odločbo z dne 24. avgusta 1893, št. 9080 uvažujé, da ni najti v nižjesodnih odločbah niti ničnosti niti očitivne krivice, temveč da so utemeljene v položaji in v zakonu in da torej ni pogojev dv. dekr. z dne 15. februvarija 1833, št. 2593. j. z. z.

***b*) Tožencu ni treba dokazati pogojev, s katerimi se je po njegovi trditvi sklenila pogodba, marveč tožitelj mora dokazati, da se je sklenila pogodba nepogojno, ako toži na izpolnitev pogodbe.**

Pri okrajnem sodišči v L. tožil je Jože M. Katarino G., da mora pripoznati in izpolniti sledečo med tožiteljem in toženko dne 11. februvarija 1892. l. sklenjeno kupno pogodbo :

Toženka proda in tožitelj kupi njeno hišo št. 21. v L. za 1850 gld. Tožitelj stopi v posest kupljene hiše dne 1. marcija 1892. l., prepusti očetu toženke Franu G. za stanovanje ono sobo, v kateri zdaj prebiva, in obljubi dajati mu potrebno hrano in postrežbo, za kar mu toženka plačuje vsako leto 40 gld. Na račun kupnine prejela je toženka dne 11. februarija 1892. l. 200 gld. kot znamenje sklenjene pogodbe, od ostale kupnine plača tožitelj 850 gld. takrat, ko mu bode toženka dala pismo za zemljknjižni prepis; ostanek 800 gld. pa za časa smrti Frana G., do tistega časa pa bode tožitelj ta ostanek obrestoval po 6 od sto tako, da sme od vsakoletnih obresti odšteti onih 40 gld., katere mu mora toženka za svojega očeta plačevati. Toženka bode še pred 1. marcijem 1892. l. s tožiteljem v L. napravila kupno pismo za zemljknjižni prepis, da se bode hiša na tožitelja prepisala brez bremen izvzemši uže vknjiženo služnost stanovanja za Frana G. in da mora tožitelju izročiti kupno pismo, da se bode mogel prepisati na hišo vl. št. 9. d. o. L. brez bremen razun uže vknjižene služnosti stanovanja Frana G. in sicer proti plačilu delne kupnine 850 gld.

Okrajno sodišče v L. ugodilo je z razsodbo z dne 28. avgusta 1892, št. 5338. tožbeni zahtevi s pogojem, da tožitelj s svojo dopolnilno prisego potrdi, da se je res dne 11. februarija 1892. l. med njim in toženko sklenila kupna pogodba navedene vsebine.

Razlogi.

Tožitelj trdi, da se je sklenila med njim in toženko dne 11. februarija 1892, l. ustna kupna pogodba v tožbi navedene vsebine, da se je takrat izrecno dogovorilo, da se bode pismo o tej pogodbi delalo pri c. kr. notarji v L. in sicer ravno tako, kakor se je kupna pogodba ustno dogovorila. Toženka zanika da se je dne 11. februarija 1892. l. sklenila kupna pogodba gledé njene hiše ter ugovarja, da se je takrat izrecno dogovorilo, da se bodeta stranki še le takrat, ko se bode pismo delalo, dogovorili o kupnini in drugih pogojih, s kratka, da se bode še le takrat pogodba sklenila in sicer pisмено in da bode toženka še preje poizvedela, ali je njen oče Fran G. zadovoljen s to prodajo. Toženka ugovarja tudi, da se je izrecno dogovorilo, da bode kupna pogodba le veljavna, ako jo odobri njen oče Fran G. Toženka torej ne pripozna, da se je omenjenega dne med njo in tožiteljem sklenila konečna kupna po-

godba in trdi naravnost, da se niti o bistvu vsake kupne pogodbe, namreč o ceni, ni dogovorilo nič gotovega. Ako bi toženka priznala, da se je kupna pogodba omenjenega dne v resnici dogovorila tako, kakor to trdi tožitelj, potem bi bilo v prvi vrsti uvaževati njen ugovor, da se je pogodba dogovorila s pogojem, da jo odobri njen oče. V tem slučaju bi bila njena dolžnost dokazati, kar je ugovarjala. Toženka pa sploh zanika da se je sklenila kupna pogodba med njo in tožiteljem tako, kakor to trdi tožitelj, ter ugovarja naravnost, da bi se morala še le v L. skleniti pogodba. Toženka se torej opira na določilo §a 884. obč. drž. zak. Ta ugovor je pa le zanikanje tožbenih trditev. Toženka ponudila je proti tožbenim trditvam protidokaz po pričah. Ta dokaz se jej pa ni posrečil, ker je njeno trditev potrdila le jedna priča. Na ostala njena dokazila, namreč na dopolnilno in glavno prisego pa se ni moglo sodišče ozirati, ker je ta dokazila ponudil tudi tožitelj in ta mora dokazati v prvi vrsti svoje trditve po §-u 104. o. s. r. Tožbene trditve je popolnoma potrdila tožiteljeva priča Ludovik T. Ker je ta priča nesumljiva, dognal je tožitelj polovico dokaza. Zaradi tega se je moralo razsoditi na tožiteljevo dopolnilno prisego. Na apelacijsko pritožbo toženke K. G. je višje deželno sodišče v G. z razsodbo z dne 19. oktobra 1892, št. 9321 pre naredilo razsodbo prvega sodnika in zavrnilo tožbeno zahtevo.

Razlogi.

Ugovarjanje toženke imenovati se sme kvalifikovano zanikanje tožbenih trditev. Tožitelj torej ni oproščen dokaza za svoje nasprotnne trditve, katere toženka zanika. Tožitelj mora dokazati, da se je sklenila kupna pogodba dne 11. februvarija 1892. l. nepogojno brez pridržka daljnega pogajanja, zlasti ne s pogojem, da je kupna pogodba le veljavna, ako jo odobri oče toženke Fran G. Tožitelj je v svojem konečnem govoru navedel pogajanje gledé prodaje nasprotničine hiše, iz katerega naj sledi, da se je sklenila prepirna kupna pogodba konečno in nepogojno. V dokaz se tožitelj sklicuje na priči Jakoba K. in Ludovika T., ter ponuja svojo dopolnilno in glavno tajilno vračljivo prisego. Dokaz po pričah se pa tožitelju ni posrečil, niti toliko, da bi bila dovršena prva polovica dokaza. Nesumljiva priča Jakob K., na katero se sklicuje tudi toženka, ni potrdila tožiteljevih trditev, marveč je izpovedala, da je toženka

med pogajanjem večkrat ponovila pogoj, da bode ustna pogodba le tedaj veljavna, ako jo bode potrdil njen oče Fran G., ter večkrat omenila, da bi hiše ne mogla prodati za 1850 gld., ako bi oče ne bil zadovoljen, da ima tudi nadalje stanovanje v hiši. Kakor trdi ta priča, se je dne 11. februarija 1892. l. še dogovorilo, da se mora skleniti pismena pogodba na podlagi kupnine 1850 gld., da se pa bodo še le pri tej priliki dogovorila natančnejša določila gledé očeta, gledé njegove hrane, gledé obrestovanja in plačevanja kupnine ter gledé vknjižbe zneska 800 gld. Ta priča torej ni potrdila tožiteljevih trditvev, marveč le podpira zagovor toženke. Priča Ludovik T. sicer bistveno potrjuje tožiteljeve trditve, toda tudi on nekaterih okolščin ne more razjasniti, zlasti pravi, da se ne spominja, je-li bil govor o vknjižbi ostanka kupnine v znesku 800 gld., ali o tem, da se mora takrat, ko se bode delala pismena pogodba, poklicati tudi oče Fran G., in da bode takrat v tem ali drugem oziru treba še natančnejših določil. Iz vsega tega je jasno, da tožitelj po priči Ludoviku T. ni dovršil prve polovice dokaza. Torej tudi ni moči dopustiti njegove dopolnilne prisege. Na glavno od tožitelja toženki naloženo prisego se ni moglo razsoditi, ker tej prisegi nasprotuje izpovedba priče Jakoba K., na katero se je tudi tožitelj sam skliceval. Da slednjič Fran G. s prodajo hiše res ni zadovoljen, je razvidno iz vsebine njegovega priloženega pisma. Zavrnuti se je torej morala tožbena zahteva nepogojno.

Z razsodbo z dne 24. jan. 1893, št. 387 je najvišje sodišče potrdilo razsodbo druge instance iz istih razlogov in še pristavilo:

Izpovedbi prič Ludovika T. in Jakoba K. si res nasprotujeta in sicer ravno v odločilni točki, namreč gledé trditve, da je bilo odobrenje od strani Frana G. pogoj kupne pogodbe. Toženka tudi ni dolžna dokazati, da se ni izpolnil po njeni trditvi stavljeni pogoj, marveč tožitelj mora dokazati, da se je pogodba sklenila nepogojno. Radi tega je tudi brez pomena, koliko dokaže priloženo pismo Frana G.

Dr. Hrašovec

c) Kedaj preneha pravna posest služnosti kolovoza, pešpota in gonje? Nedovoljena samovlastna pomoč in motenje posesti.

Tožiteljica G. je lastnica k zemljišču vl. št. 162 kat. obč. P. spadajoče parcele št. 951/1, na kateri stoji hiša št. 15. v R. Okoli

te hiše napravila je 4 tedne pred tožbo leseno ograjo, še preje pa dala nanositi na severni strani prsti za čelvelj visoko, ter tam nasadila 3 drevesa. Dolgost ograje na severni strani hiše je 16 korakov. Tudi na vzhodni strani, ki leži proti občinski cesti se nahaja 4 korake od hiše oddaljena ograja, dolga blizu 27 korakov. To ograjo je toženec L. dne 25. aprila 1892. l. deloma podrl in izruval jedno drevo, ker je trdil, da ima pravico kolovoza čez ta svet do svojega travnika, katero izvrševati mu zabranjuje ograja.

Z konečnim odlokom z dne 29. novembra 1892, št. 26843 ugodilo je m. del. okrajno sodišče v Lj. tožbi vloženi radi motene posesti izvzemši mali del ograje in sicer, — uvažujé, da je toženec sam priznal, da je podrl od tožiteljice postavljeno ograjo in izruval drevo, da je torej izvzemši le mali del podrte ograje priznal dejanje, o katerem tožiteljica trdi, da jo je toženec motil v mirni posesti njenega sveta; — uvažujé, da se gledé malega dela ograje tožiteljici ni posrečil dokaz, da ga je toženec sam podrl, oziroma podreti dal; — uvažujé, da je dokazano po pričah, da se nahaja G. v zadnji dejanski posesti prepirnega sveta, da je imela namreč na prepirni zemlji kup prsti, kateri je onemogočil tožencu vožnjo po prepirnem svetu na občinsko pot, katera drži mimo tožiteljčine hiše; — uvažujé, da se je sicer dokazalo po zaslišanih pričah, da je izvrševal toženec to svojo pravico do zadnjega časa, da mu pa to ne more nikdar dati pravice, da si pomaga samovlastno in odstrani ograjo, katero je dala postaviti tožiteljica; — in to tudi ne, če mu je ograja onemogočila vožnjo po prepirnem svetu in sicer radi tega ne, ker določuje § 339. obč. drž. zak. izrecno, da nima nikdo pravice, motiti posesti družega; — uvažujé, da toženec tudi ni poudarjal, da si je moral sam pomagati, ker bi prišla sodniška pomoč prepozno; — in uvažujé, da bi torej zamogel in moral iskati pomoči potom pravde; — da se mora torej smatrati dokazanim, da se je nahajala tožiteljica v zadnji dejanski posesti prepirnega sveta, ter da jo je motil toženec v tej posesti; — tožba pa se je vložila pravočasno, ker se je dogodilo motenje posesti okoli sv. Jurija 1892. l.

Rekurzu toženčevemu, v katerem se je posebno pritoževal, ker ni konečni odlok posledica razlogov, ugodilo je višje deželno sodišče v G. z odlokom z dne 18. januarija 1893, št. 195.

Razlogi.

Predmet tej pravdi je na jedni strani stvarna posest tožiteljice na prepirnem svetu, na drugi strani pa posest pravice toženca, voziti in hoditi po določeni progi čez ta svet od občinske ceste do svojega travnika, ki leži takoj za tožiteljičino hišo. Toženec si ne prisvaja nobene stvarne posesti do tega zemljišča. — Dokazal pa je po pričah, da se nahaja v posesti pravice pešpota, gonje in kolovoza čez prepirni svet. Dalje je po pričah dokazano, da je podrl toženec ograjo takoj potem, ko se je postavila, to je uže dne 24. ali 25. aprila 1892. l., ter dalje je brezdvomno dokazano po pričah in sodnem ogledu, da ograja izdatno ovira tožencu izvrševati pravico pešpota, gonje in kolovoza. Nakopičenje prsti in cestnega blata na prepirnem svetu, ki se je vršilo v pozni jeseni 1891. l., in bi v istini tudi onemogočilo ali vsaj oteževalo toženčeve vožnje, pa ni moglo učiniti izgubo posesti omenjenih pravic, ker toženec ni imel na pozno jesen povoda voziti na svoj travnik, in je pač moral pričakovati, da se gomila zopet odstrani. V dejanji toženca najti bi se mogla motitev posesti le takrat, če bi se moglo temu dejanju prištevati znak brezpravnosti in samovlastnosti v smislu §-a 339. obč. drž. zak. Toženčevo dejanje znači se pa le kot nekaka obramba njegove pravne posesti proti oviri, učinjeni po narejeni ograji, torej kot obramba njegove napadene posesti, kakor jo omenja § 344. obč. drž. zak. — Uvažujé, da se je dokazalo, da je toženec svaril tožiteljičinega soproga, predno se je postavila ograja in s tem kratila njegova pravna posest, ter pretil s tožbo, je toženčevo dejanje morda nedovoljena samovlastna pomoč, nikakor pa ne motenje tožiteljičine stvarne posesti v smislu §-a 2. ces. nar. z dne 27. oktobra 1849, št. 12. drž. zak. oziroma §-a 339. obč. drž. zak. Uvažujé vse te okoliščine, moralo se je ugoditi toženčevemu rekurzu ter odbiti tožbeni zahtevk.

Najvišje sodišče potrdilo je ta odlok višjega sodišča z odločbo z dne 2. maja 1893, št. 5053, sklicevaje se na njegove zakonu in stvari primerne razloge, ne da bi navedlo drugih razlogov.

Dr. S.

Književna poročila.

Mjesečnik pravnčkoga društva u Zagrebu prinaša v br. 9. za mesec september sledeči razpravi: Ograničenje osobne slobode po kaznenom postopniku od 17. svibnja 1875. osobitim obzirom na predizvide i izragu. Piše Franjo Haladi. Nastavak. — Prilog k hrvatskoj pravnoj povjesti od V. M.

Institucije rimskoga prava. — Napisao dr. J. Baron. Uz sudjelovanje dra. J. Mallina, dra. Fr. Spevca, dra. Š. Egersdorfera i dra. M. Maurovića preveo Milivoj Šrepel. — U Zagrebu 1893. — Zvezak III. znanstvene knjižnice, što je izdaje kralj. hrv.-slav.-dalm. zemalj. vlada, odio za bogočastje. —

Da bi hrvaški pravnik dobili kakor hitro mogoče priručno učno knjigo o institucijah rimskega prava, naročila je kr. hrv. zemalj. vlada z dopisom z dne 22. novembra 1892 l. g. Milivoju Šrepelu, da prevede knjigo profesorja Bernskega sveučilišča dra. J. Barona „Institucije rimskega prava“. Ob jednom imenovala je vlada še poseben odbor strokovnjakov obstoječ iz gg. dra. J. Mallina, dra. Fr. Spevca, dra. Š. Egersdorferja in dra. M. Maurovića, da bi prevod čim preje bil dogotovljen. Uže danes podaje nam ta odbor prevod imenovane učne knjige kot sad svojega delovanja in bodo hrvaški pravnik gotovo z veseljem posegli po njej. Priporočamo jo pa tudi našim pravnikom, ker nimamo še slovenskih učnih knjig. —

Mjenbeno pravo. Priredio dr. Juraj Vrbanić, privatni docent na hrvatskom vseučilištu u Zagrebu. — U Zagrebu. 1893. — Ta knjiga izšla je ravnokar kot IV. zvezek preje navedene znanstvene knjižnice.

Rimske starine. Po K. F. Bojesenu priredio Milivoj Šrepel. — U Zagrebu 1893. — V. zvezek „Znanstvene knjižnice“. —

Das Verfachbuch oder Publica fides. Ein Beitrag zur Reform der öffentlichen Bücher in Tirol. Dr. Carl v. Grabmayr. — Meran 1893. — F. W. Elmenreich.

Gerichtliches Geständniss im Civilprocesse. Dr. Rudolf Pollak. — Berlin. 1893. — C. Heymann. — VIII. 178 str.

Naturgeschichte des Verbrechers. M. Kurella Stuttgart. 1893. — Enke. — VIII. 284 str.

Deželni zakonik za vojvodino Kranjsko. — Leto 1892. — (Konec.) XI. kos. Izdan in razposlan dne 7. novembra 1892. 14. Razglasilo c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 20. oktobra 1892. l. št. 3070/pr. o nekaterih dogovorno z deželnim odborom kranjskim izvršenih premembah razdelitve dežele Kranjske v zdravstvena okrožja. 15. Razglas kranjskega deželnega odbora z dne 20. oktobra 1892. l., št. 9074, glede uvrstitve v cestnem skladovnem okraji ljubljanska okolica se nahajajoče, iz Dravelj na ljubelsko državno cesto držeče občinske ceste med okrajne ceste. 16. Ukaz finančnega ministerstva z dne 8. avgusta 1892. l. o preklicu domačih sre-

bernih novcev, izkovanih po pogodbenem (konvencijskem) novčnem merilu, (razglašen v drž. zak. št. 124 z dne 10. avgusta 1892.) — XII. kos. Izdan in razposlan 12. novembra 1892. 17. Razglasilo c. kr. finančnega ravnateljstva za Kranjsko z dne 16. septembra 1892. I., št. 13525, o novem mitniškem tarifu. — XIII. kos. Izdan in razposlan 26. novembra 1892. 18. Razglasilo c. kr. deželne vlade v Ljubljani z dne 8. novembra 1892. I., št. 13756, s katerim se razglašča, da je profesor Emil Ziakowski postavljen izpraševalnim komisarjem za lokomotivne voditelje. 19. Razglasilo c. kr. deželne vlade z dne 12. novembra 1892. I., št. 13819, o prisegi pooblaščenega civilnega geometra Janeza Hemmra. — XIV. kos. Izdan in razposlan 12. decembra 1892. 20. Ukaz c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko z dne 26. novembra 1892. I., št. 3365, s katerim se izdaja nov predpis poslovanju Ljubljanskega deželnega gledališča v požarno-policijskem oziru. — XV. kos. Izdan in razposlan 27. decembra 1892. 21. Razglasilo c. kr. dvornega svetnika in voditelja c. kr. deželne vlade za Kranjsko z dne 6. decembra 1892., št. 15372, o streljanji s topiči (možnarji) ob slovesnih prilikah. 22. Razglasilo c. kr. deželne vlade z dne 8. decembra 1892. I., št. 14734, o imenovanji komisarja za preskuševanje parnih kotlov v okoliši okrajnih glavarstev Kranj in Radovljica.

Deželni zakonik za vojvodino Štajersko. Leto 1892. (Dalje in konec.) — IX. kos. Izdan in razposlan dne 15. junija 1892. 18. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 31. maja 1892, o Najvišjem potrdilu sklepov deželnega zbora z dne 11. in 14. marca 1892, zastran pobiranja višjih občinskih priklad v tržni občini Eisenerz in v krajnih občinah Sapote in Sv. Mihal za leto 1891. 19. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 6. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 18. marca 1892, zastran povišanja občinske doklade k državni užitnini od $33\frac{1}{3}\%$ na 40% za leto 1893. do vštetega 1897. v Gradcu. 20. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 6. junija 1892 o Najvišjem potrdilu sklepov deželnega zbora z dne 1. in 4. aprila 1892, zastran pobiranja višjih občinskih priklad v krajnih občinah Donnersbachwald in Šusena pro 1892. 21. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 6. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa štajerskega deželnega zbora z dne 5. aprila 1892, zastran brezplačnega odstopa raznih v katastralni občini Sv. Lenart in Stifting ležečih stavbenih parcel in delov zemljiščnih parcel, ki so lastnina vojvodine Štajerske, v svrhu potrebnih cestnih raztez, preložitve cest in uravnave potoka povodom nove stavbe bolnišnice tik Sv. Lenardske mestne meje v Gradcu. 22. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 6. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 2. aprila 1892 zastran pobiranja višjih občinskih priklad v krajni občini Skomarje za l. 1892. — X. kos. Izdan in razposlan dne 22. junija 1892. 23. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 16. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora štajerskega z dne 6. aprila 1892 zastran zamenjave raznih nepremakljivih posestev, ki so lastnina vojvodine štajerske, v dačnih občinah Sv. Gallen in Oberreht za gozdne parcele zakonskih Franc in

Marija Busenlehner v davčnih občinah sosesk Reifling in Berg. 24. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 17. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega odbora štajerskega z dne 6. aprila 1892, ki zadeva potrebne priklade na davke in samostalne doklade za deželni zaklad v letu 1892. — XI. kos. Izdan in razposlan dne 9. julija 1892. 25. Postava z dne 8. junija 1892, veljavna za okoliš občine Ljubno, o pobiranju naklad in pristojbin v pokritje stroškov za priskrbovanje vode povodom gradbe vodovoda. 26. Postava z dne 13. junija 1892, veljavna za vojvodino Štajersko izven deželnega glavnega mesta Gradec o oskrbovalnih vsprejetiščih. 27. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 1. junija 1892, o priklopljeni krajne občine Sv. Peter v sulmski dolini k okolišu okrajne sodnije v Deutsch-Landsbergu na Štajerskem. 28. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 19. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora z dne 14. marca 1892 zastran pobiranja višjih občinskih priklad v krajni občini Preborje za leti 1892. in 1893. 29. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 22. junija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora štajerskega z dne 23. marcija 1892, zastran opuščenja kosa okrajne ceste I. razreda od Hartberga v Fehring. — XII. kos. Izdan in razposlan dne 25. julija 1892. 30. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 18. julija 1892, zadevajoč obnovljeni oklic navoda zastran kolere z dne 5. avgusta 1886. — XIII. kos. Izdan in razposlan dne 30. julija 1892. 31. Postava z dne 22. junija 1892, veljavna za vojvodino Štajersko, s katero se določuje štajerskega deželnega zaklada dolžnost povračila stroškov za preskrbovanje bolnikov Štajercev, kateri so bili oskrbovani v bolnišnici cesarjeviča naslednika Rudolfa v Kahiri. 32. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 7. julija 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora, s katerim se proglašajo Potrnko-Žetinska okrajna cesta II. vrste kot okrajna cesta I. vrste. — XIV. kos. Izdan in razposlan dne 1. avgusta 1892. 33. Razglas štajerskega deželnega odbora z dne 9. julija 1892, s katerim se razglasuje skupen proračun štajerskih deželnih zakladov za leto 1892. odobren od visokega deželnega zbora. — XV. kos. Izdan in razposlan dne 8. avgusta 1892. 34. Razglas štajerskega deželnega odbora z dne 11. julija 1892, s katerim se izda naredba o izvršitvi postave z dne 13. junija 1892, drž. zak. št. 26, o oskrbovalnih vsprejetiščih. — XVI. kos. Izdan in razposlan dne 13. avgusta 1892. 35. Postava z dne 23. junija 1892, veljavna za vojvodino Štajersko, razven mest z lastnim štatutom, o izvrševanju zdravstvenega službovanja v občinah. — XVII. kos. Izdan in razposlan dne 23. avgusta 1892. 36. Postava z dne 31. julija 1892, veljavna za vojvodino Štajersko, vsled katere so nove zgradbe z delavskimi stanišči proste priklad k davku od stanarine in k petodstotnemu davku od čistega stanarinskega dohodka. — XVIII. kos. Izdan in razposlan dne 16. decembra 1892. 37. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 22. novembra 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora štajerskega z dne 17. septembra 1892 zastran prodaje raznih zemljiških parcel, ki so lastnina vojvodine Štajerske in leže v katastralni občini Oberreith v sodnem okraju St. Gallen. 38. Razglas c. kr.

namestnika na Štajerskem z dne 28. novembra 1892, o Najvišjem odobrenju sklepa deželnega zbora z dne 17. septembra 1892 zastran dodatnega pobiranja višjih občinskih priklad v krajni občini Freiberg za leto 1892. — XIX. kos. Izdan in razposlan dne 24. decembra 1892. 39. Razglas c. kr. namestnika na Štajerskem z dne 4. decembra 1892, o Najvišjem potrdilu sklepa deželnega zbora štajerskega z dne 17. septembra 1892. o dokladah in samostojnih davkih potrebnih za deželni zaklad leta 1893.

Državni zakonik v slovenski izdaji. Leto 1892. Kos VIII. Izdan in razposlan dne 31. jan. 1892. 20. Razglas ministrov za trgovino in za finance z dne 31. jan. 1892. I. o izdaji novega statističnega blagovnega spiska za vnanjo trgovino. 21. Razglas finančnega ministerstva z dne 31. jan. 1892. I., da se ustanavlja mala colnija II. razreda v Schalkelhofu in da se z oblastni velike colnije II. razreda opremljena mala colnija I. razreda v Martinsbrucku pooblašča, ob izstopu odpravljati neke vrste cukra. — Kos IX. Izdan in razposlan dne 31. januarja 1892. I. 22. Trgovinska in plovstvena pogodba z dne 6. decembra 1891. I. med Avstrijsko-Ogerskim in Belgijo. — Kos X. Izdan in razposlan dne 31. januarja 1892. I. 23. Dogovor za vzajemno obrano iznajdeb, znamek in vzorcev z dne 6. decembra 1891. I. med Avstrijsko-Ogerskim in cesarstvom nemškim. — Kos XI. Izdan in razposlan dne 4. februarja 1892. I. 24. Razpis finančnega ministerstva z dne 16. januarja 1892. I., zastran popolne ločitve onih vrst tvornic, ki uporabljajo denaturirano žganje, od drugih obrtov, kateri podelujejo žganje, ki ni zavezano potrošniki. 25. Razglas poljedelskega ministerstva z dne 22. januarja 1892. I., da je Rumunsko pristopilo k mednarodnemu dogovoru o trtni uši z dne 3. novembra 1881. I. 26. Zakon z dne 23. januarja 1892. I. o višini zamudnih obresti od neposrednih davkov in neposrednih pristojbin. 27. Razglas finančnega ministerstva z dne 27. januarja 1892. I., da se veliki colniji v Jiglävi in Znojmu pooblaščata za zabeležno postopanje na negotovo prodajo 28. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 29. januarja 1892. I., o uporabi po osnovnem Martinovem ravnanji narejenega plavljenega železa pri mostovnih konstrukcijah za železnične namene. 29. Ukaz ministerstev za notranje stvari, trgovino in poljedelstvo z dne 30. januarja 1892. I., s katerim se izpreminjata §§ 2. in 3. z ministerstvenim ukazom z dne 3. septembra 1883. I. (Drž. zak. št. 145.) izdanega tržnega reda za Dunajski osrednji živinski trg v St. Marksu. — Kos XII. Izdan in razposlan dne 5. februarja 1892. I. 30. Ukaz vsega ministerstva z dne 5. februarja 1892. I., zastran postopanja s španjskimi provenijencijami ob uvozu v avstrijsko-ogerski colni okoliš. — Kos XIII. Izdan in razposlan dne 9. februarja 1892. I. 31. Ukaz ministerstva za trgovino in finance z dne 9. februarja 1892. I. zastran colnega postopanja s portugalskimi provenijencijami ob uvozu v avstrijsko-ogerski colni okoliš, — Kos XIV. Izdan in razposlan 16. februarja 1892. I. 32. Dogovor med Avstrijsko-Ogerskim in Španjskim z dne 29. januarja 1892. I., zastran podaljšanja trgovinske in plovstvene pogodbe z dne 3. junija 1880. I. — Kos XV. Izdan in razposlan dne 18. februarja 1892. I. 33. Cesarski patent z dne 15. februarja 1892. I., da se

sklicujejo deželni zbori: češki, dalmatinski, gališki in vladimerski s kakovskim, avstrijski pod Anižo in nad Anižo, salcburški, štajerski, koroški, kranjski, bukovinski, moravski, sleški, tirolski, predarelski, isterski, goriški in gradiščanski, potem deželni zbor tržaški z okolico. — Kos XVI. Izdan in razposlan dne 20. febr. 1892. 34. Razglas ministerstva za deželno bran in ministerstva za finance z dne 23 septembra 1891. l., s katerim se objavlja dodatna uvrstitev občine Schönau v 7. razred vojako-najmovinske tarife (drž. zak. št. 225. iz l. 1890.). 35. Razglas trgovinskega ministerstva z dne 12. jan. 1892. l., da se po dru. Karolu Urbanu v Pragi sestavljena mérska pipa za pivo pripuščav v meroskus in kolkovanje. 36. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 3. februarja 1892. l. zastran ustanovitev za mesto delegovanih okrajnih sodišč v državnoglavnem in prestolnem mestu dunajskem in zastran področja, odkazanega posameznim za mesto delegovanim okrajnim sodiščem. 37. Zakon z dne 9. februarja 1892. leta zastran ugodnostij za nove stavbe sè stanovišči za delavce. 38. Razglas finančnega ministerstva z dne 10. februarja 1892. l. zastran ustanovitve davčnega in sodnega pokladnega urada v Štokih na Češkem. 39. Ukaz ministerstva za deželno bran, ministerstva za poljedelstvo in ministerstva za notranje stvari v porazumu z državnim vojnim ministerstvom z dne 13. februarja 1892. l., s katerim se za občinski okoliš dunajski izpreminjajo nekatera določila o izvršitvenih predpisih, izdanih z ukazom z dne 18. marca 1891. l. (drž. zak. št. 35) v izvršitev zakona z dne 16 aprila 1893. l. (Drž. zak. št. 77.) kako zalagati, kar se pri kaki mobilizaciji potrebuje konj za vojstvo in deželno brambo. — Kos XVII. Izdan in razposlan dne 1. marca 1892. 40. Cesarski patent z dne 27. februarja 1891. l. zastran razpusta deželnega zbora vojvodine bukovinske. — Kos XVIII. Izdan in razposlan dne 3. marca 1892. 41. Razpis finančnega ministerstva z dne 19. februarja 1892. l. o tem, da določila dogovora z dne 2. oktobra 1868. l., sklenjenega z Ogerskim zastran kolkovnih in pristojbinskih davščin, niso uporabna o trgovinskih in obrtnih knjigah. 42. Razglas finančnega ministerstva z dne 22. februarja 1892. l., da so se razširile zacolovalne oblasti mali colniji II. razreda v Mihaljevići, opremljeni z oblastmi male colnije I. razreda. 43. Zakon z dne 29. februarja 1892. l. zastran dodelitve podpor iz državnih sredstev v olajšanje stiske. — Kos XIX. Izdan in razposlan dne 12. marca 1892. 44. Dopustilnica z dne 12. januarja 1892 l., za lokalno železnico iz Welsa v Unter-Rohr. 45. Ukaz trgovinskega ministerstva z dne 11. februarja 1892. l., s katerim se razglašá poštni dogovor z Lloydom z dne 31. decembra 1891. l. 46. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 27. februarja 1892. l. zastran ustanovitve za mesto delegovanega okrajnega sodišča okolica brnska na Moravskem. 47 Ukaz poljedelskega ministerstva z dne 2. marca 1892. l. zastran uvedbe uniformske bluže za uradnike spadajoče v področje tega ministerstva (izvzemši rudniške uradnike). 48. Ukaz poljedelskega ministerstva z dne 4. marca 1892. l., s katerim se izpreminja ukaz poljedelskega ministerstva z dne 24. aprila 1872. leta (Drž. zak. št. 61.) o okrajih in stojališčih okolišnih rudniških uradnikov.

(Dalje prihodnjič.)

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. oktobra 1893.

— (Iz kronike društva „Pravnika.“) V svojej seji dne 23. septembra t. l. posvetoval se je odbor o pogodbi radi tiska in zaloge terminologijskega slovarja. Sklenilo se je tudi, da se imajo prirediti letošnjo zimsko sezono pogostokrat društveni večeri s predavanjem. Odbor prosi torej vse č. gg. društvenike, da blagovolé naznaniti predavanja. Ako bode mogoče, priredi se prvi društveni večer še tekom tega meseca.

— (Odlikovanje.) Namestniški svetnik v Trstu dr. Žiga Conrad odlikovan je z redom železne krone III. vrste.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: finančni svetnik v Trstu Viljem Schuster višjim finančnim svetnikom in finančnim prokuratorjem v Trstu; sodna pristava v Gorici dr. E. Christofoletti in Henrik Bartolomei okrajnima sodnikoma, prvi v Podgradu, drugi v Kopru; sodni pristav Ivan Okretič v Sežani drž. pravdnika namestnikom v Rovinji; pravni praktikant pri trgovskem sodišči na Dunaji Fran Bonač avskultantom pri okrožnem sodišči v Mostaru; pravni praktikant pri dež. sodišči v Gradci dr. Anton Skumović avskultantom na Štajerskem. — Premeščeni so: okrajni sodnik v Bovcu Fran Dukić v Sežano; okrajni sodnik v Podgradu Matija Rutar v Kanal; drž. pravdnika namestnik v Rovinji dr. Karol Chersich v Trst. — Umrli so: c. kr. notar v Postojini Pavel Bezeljak dne 12. septembra t. l.; v Velikovcu tamošnji odvetnik dr. Josip Messner; sodni pristav v Idriji Robert Bamberg dne 4. t. m. N. v m. p.!

— (Numerus clausus.) Naš list postavil si je tudi nalogo zasledovati vsak korak, ki se stori radi preustroja naših pravosodnih razmer. Brez dvoma je odvetništvo poleg sodništva in notarskega stanu velevažen faktor, kateri ima lepo, a težko nalogo v pravnem življenji vsake države. Radi tega se je naš list baval uže večkrat posebno pa v lanskem letniku z nameravanim preustrojem odvetniškega stanu, priobčil peticije in resolucije zbornice Lvovske, omenil okrožnico Graške zbornice itd. Nedavno prejeli pa smo okrožnico odbora Dunajske odvetniške zbornice z dne 12. sept. 1893, ki se bavi s tem predmetom in je pomenljiva sosebno radi stališča, kateri zavzema ta zbornica sedaj proti „omejenemu številu“ odvetnikov. — Pred vsem spominja se okrožnica obsežne peticije nižjeavstrijske zbornice, katero smo omenili v 12. številki lanskega letnika ter navaja, da se je izreklo takrat za „numerus clausus“ 11 odvetniških zbornic, 8 sodnih dvorov I. instance, dva II. instance, proti pa 13 odvetniških zbornic, 42 sodnih dvorov I. instance in sedem II. instance. Povsem drugo je stališče, katero zagovarja sedaj ta zbornica. Prosi vse kolege, naj storé kar mogoče, da se skliče odvetniški shod na Dunaj, v katerem bodo vse zbornice zastopane po enem ali po več odposlancih, kojih število se bode ravnalo po številu členov dotične zbornice, da se posve-

tujeje in dogovoré o vseh odvetništva se tičoèih vprašanjih ter pravi doslovno: „Odbor priporoča vsem gg. kolegam, naj se takoj posvetujejo in sklepajo o vprašanji omejenega števila, ker bode to glavni predmet, ki se bode predložil odposlancem. — Odbor sklenil je pa po temeljitem pretresovanji vseh razlogov pro in contra, da priporoča ohranitev principa proste, to je ne po določilu gotovega števila omejene advokature. — Razlogi, ki govoré za ta sklep ter veljajo še danes v polni meri, poudarjali so se ob času, ko so se še čutili nedostatki starega sistema. Naèelo prostega odvetništva, ki je podlaga zakonu z dne 6. julija 1868, št. 96. drž. zak., temelji na tem, da se dokažejo pogoji, ki se zahtevajo za ta poklic in na strogi stanovski disciplini. — Vsaka druga omejitev smatrala se je protivno prostosti in neodvisnosti.

V teh mejah torej razvijalo naj bi se odvetništvo brez vsacega vmešavanja in uživalo naj bi zaupanje občinstva, ki išče pravne pomoèi. — Izključilo se je pa uže od začetka vsako jamstvo eksistence s primernim dohodkom. Ako se torej primerja povpreèno gmotno stanje odvetnikov za časa proste advokature onemu za časa imenovanja odvetnikov, se mora paè reèi, da je prvo brez dvoma manj ugodno. Posamezni odvetnik mora sedaj znižati svoje zahteve do življenja nasproti navadam poprejšnjih časov, in urediti je primerno manjšemu svojemu zaslužku. — Vkljub temu moramo si pa ohraniti pri preiskavi današnjega položaja našega stanu potrebno nepristranost. — Poprej poslužiti se je moglo občinstvo v svojih pravnih zadevah le malega števila odvetnikov. Razmerje mej pravosrednikom in klientom bilo je določeno vsled „monopola“ prvega — skušnja pa nas je poučila o slabih nasledkih takega monopola. Po svojem predrugaèenem stališèi odvisen je danes odvetnik bolj od klienta, — on išče klientelo. To vsebuje v istini nevarnost konkurence, ki utegne škodovati ugledu stanu in njej v bran postaviti mora se stroga disciplina. Na drugi strani pa vzbuja ta položaj odvetnika k delu. Vsled večje razdelitve dela mogoèe je, da se bavi odvetnik osebno in temeljito z zadevami vsake stranke, in da je — kakor zahteva njegov stan - zakonov vešč svetovalec stranke pri oskrbovanji njenega imetja in pri varstvu njenih socialnih zadev. S tem, da zahteva odvetnik manjšo plaço, razširja se krog onih oseb, ki iščejo pri njem pomoèi. Uprav srednji stan, ki se preje ni mogel obrniti do odvetnika, ker mu je bil predrag, zamore sedaj vedno poslužiti se proti njegovim razmeram primernemu plaèilu izdatnega pravnega zastopstva. S tem pa pridobi mnogo pravosodje. — Ožja zveza mej odvetnikom in klientom pa bode brez dvoma povzdignila zavest, da je stan potreben, in s tem njegov upliv in ugled. — Razlogi navedeni po nekaterih zbornicah proti prosti advokaturi niso merodajni. Brnska zbornica vidi nazadovanje stanu v tem, ker se manjša število pravnih — ne vidi pa, da se odvetnikov poslužuje mnogo bolj pri pravnih opravilih in da je posebna zasluga odvetnika, prepreèiti pravde. Isto tako je napaèna trditev Graške zbornice, da peša vsled proste konkurence npravstveno èutje. Pojem o disciplini in stanovski èasti je dandanes bolj strog nego poprej! . . . Iz le-teh in drugih razlogov, ki so za časa,

ko so veljale še poprejšnje omejitve odvetniškega stanu, povzročile, da se je vsprejela z navdušenjem oprostitev odvetništva, se odbor te zbornice ne more pridružiti onim, ki zahtevajo vpeljavo omejenega števila bodi si v obliki imenovanja ali pa dopuščenja po „službeni“ starosti. — Nihče ne želi, da se vrnejo časi, v katerih so se odvetniki imenovali. Kaj bi bilo potem iz stanovske neodvisnosti?! Nočemo vse nedostatke tega sistema navajati, istina pa je, da niso pri imenovanju merodajni vednost in boljša izkušnost, temveč sta osebna in politična priljubljenost in protekcija faktorja, ki pripomoreta do zaželjenega mesta. — Bolje bi nam ugajal sistem „službene starosti“, ker je potem pristop urejen vsaj nepristranski in se varuje neodvisnost. Vendar tudi pri tem sistemu ostane krivica, da je kandidat, ki je dokazal svojo vsposobljenost po izpiti in praksi, odvisen od slučaja kake aperture, ki mu podeli kraj in čas njegovega delovanja. — Podeželjenje pa v smislu sklepov Graške zbornice žali po temeljnih zakonih zagotovljeno svobodno selitev. Poleg tega dela pa hudo krivico staremu odvetniku, ki se hoče preseliti in se mora umakniti mlajšemu kandidatu. — Nasledki tega bi bili, da bi vse sililo v velika mesta, da se bodo kupovala odvetniška patenta itd. — —“

Odbor predlagal je torej na glavni skupščini dne 5. t. m., naj se izreče zbornica proti omejenemu številu in izjavi se, naj se skliče odvetniški shod na Dunaj, da se posvetujejo odposlanci o važnih vprašanjih in posebno o „omejenem številu.“ Te predloge vsprejela je skupščina po živahni debati z veliko večino. Ob jednem sklenilo se je, da morajo odposlanci, katere bode izvolila nižjeavstrijska zbornica za odvetniški shod, zastopati zborničino mnenje in glasovati proti omejenemu številu.

Dr. S.

— (Kursi za preiskovalne sodnike.) Pravosodni minister odredil je, da se priredi letošnja zimo na Dunajskem vseučilišči kurs za tiste sodne uradnike, ki se hočejo kvalifikovati kot preiskovalni sodniki. Kurs trajal bode štiri mesece. Predaval bode drž. pravdnštva namestnik v Gradcu dr. J. Gross in sicer po svojej knjigi „Handbuch für Untersuchungsrichter“.

— (Poljski pravniki) zborovali so od dne 10. septembra t. l. dalje v Poznanji. Sešlo se je nad 300 poljskih pravnikov in je bila tudi udeležba avstrijskih poljskih pravnikov jako mnogobrojna. Posebno mnogo vseučiliških profesorjev iz Krakovega in Lvova udeležilo se je tega shoda.

— (Mednarodna kriminalna zveza) zborovala je od 26. do 28. junija t. l. v Parizu, kakor smo uže poročali. Udeležba bila je jako mnogobrojna. Zborovanje otvoril je pravosodni minister in izvoljen je bil predsednikom zborovanja profesor kazenskega prava v Parizu Leveiller, podpredsednikom pa Oto Spitzer, kr. drž. nadpravdnik v Zagrebu. — V Zagrebu ustanovila se je hrvaška skupina te zveze ter je bil izvoljen predsednikom V. Klein, predstojnik kr. vladnega oddelka za pravosodje, podpredsednikom Oto Spitzer in tajnikom dr. Josip Šilović.

Pregled pravosodstva.

144. Če je tirjatev zastavno pravno vknjižena v zemljiški knjigi, in hipotekarni dolžnik položi celo svoto v sodno shrambo, smejo vknjiženi nadzastavni upniki prositi razdelitve te svote.

O. z dne 8. marcija 1893, št. 2589. G. Z. št. 37 ex 1893.

145. Priznanje ali dokaz, da se je prelomil zakon z zapustnikom po v oporoki imenovanem dediču, vršiti se mora pred smrtjo zapustnikovo.

R. z dne 3. majnika 1893, št. 4429. J. B. št. 37 ex 1893.

146. V konkurzu ne velja določilo §-a 1076. obč. drž. zak. Oskrbnik mase ne more prositi prodaje potom javne dražbe, ne da bi se oziral na pravice predkupovalca. Tu se mora uporabljati §-e 1., 22. in 24. k. r.

O. z dne 24. avgusta 1893, št. 9726. J. B. št. 38 ex 1893.

147. Podnajemnik ni glede najemnih pravic cesijonar najemnikov, ker izvirajo iz najemne pogodbe za najemnika tudi dolžnosti, za prenos le-teh potrebna je pa privolitev najemodajalčeva (§ 1400. obč. drž. zak.) Torej ni podnajemnik legitimovan za tožbo proti najemodajalcu, da se mu izroči v najem, oziroma v podnajem vzeto stvar.

R. z dne 3. avgusta 1893, št. 8395. J. B. št. 39 ex 1893.

148. § 1156. obč. drž. zak. se ne sme pri razlagi raztegniti ter uporabljati na dela, ki se dajo sploh razdeliti, ker je izjema. — Ako gre po dogovoru in intencijah strank za skupno delo — slika z okvirom —, ki se je naročila za skupno ceno, se ne more v slučaju, če se je pogodba deloma izpolnila — izročila slika brez okvira — tirjati del pogojene plače.

R. z dne 22. februarja 1893, št. 2234. J. B. št. 38 ex 1893.

149. Upnik dokazati mora, da tirjatve ni prejel, v slučaju, da je uže sestavil in izročil dolžniku pobotnico.

R. z dne 8. februvarja 1893, št. 1349. G. Z. št. 39 ex 1893.

150. V slučaju, da so vsi družbeniki skupaj upravičeni zastopati trgovsko družbo (čl. 117. trg. zak.) ne sme samo jeden družbenik nastopiti kot družbeni zastopnik.

R. z dne 29. marcija 1893, št. 3771. J. B. št. 38 ex 1893.

151. Ako se razruši trg. družba, ni treba, da sledi likvidacija (čl. 133. trg. zak.) — temveč je merodajna družbena pogodba.

O. z dne 9. majnika 1893, št. 5359. J. B. št. 38 ex 1893.

152. Uradno mesto državnega uradnika je njegovo redno bivališče.

R. z dne 2. marcija 1893, št. 2028. G. Z. št. 39 ex 1893.

153. Tudi taka prošnja za dovolitev navedeb novot, v kateri se prosi samo splošno, da se smejo navesti novote v pravnem spisu, ki se vloži sočasno, ne da bi se novote določno navedle, zadostuje v smislu §-a 48. o. s. r., da se uvede incidenčni spor.

O. z dne 11. julija 1893, št. 8028. J. Bl. št. 39 ex 1893.

154. Na podlagi (prejudicijalne) razsodbe, ki izreče, da mora toženec v prihodnje plačevati določene alimentacijske obroke (penzijo itd.), sme se prositi izvršila za zapale obroke. Nove tožbe upravičencu za zapale obroke ni treba. Izvršenec se pa more braniti v smislu dv. dek. z dne 22. junija 1836, št. 145. z. j. z.

O. z dne 2. novembra 1892, št. 12631. G. Z. št. 39 ex 1893.

155. Določba §-a 199. a) kaz. zak. se ne sme uporabljati na izpovedbe nezapriseženih prič, ki so se zaslile v pristojbinsko-kazenskih zadevah po komisarji, ki se je odredil od upravnega oblastva za preiskavo slučaja.

R. z dne 18. novembra 1892, št. 11583. J. M. 849. G. Z. št. 39 ex 1893.

156. Voznik, ki odpre prevzet zaboj siloma s tem, da odlomi ključavnico, zakrivi hudodelstvo tatvine ne izneverjenja (nezvestobe).

R. z dne 9. julija 1892, št. 7231. J. B. št. 39 ex 1893.

157. Odgovornost čolnarja po §-ih 335. in 337. k. z. za nezgodo, ki se je pripetila vsled tega, da se je preobložil čoln, se ne izključi, če je zanemarjal svojo nadzorovalno dolžnost odposlanec predstojništva luke.

R. z dne 23. junija 1892, št. 5154. J. B. št. 34 ex 1893.

158. Na tiskovini navesti se mora ime izdajatelja ne oziraje se na to, bode se-li tiskovina spečala brezplačno ali ne. — Od dolžnostij navedenih v §-u 9. odst. 1. tisk. zak. so tiskana naznanila koncertov itd. in povabila za subskribcije le takrat oproščena, če so omejena le na obvestila, tičočča se potreb družbinskega življenja.

Pl. r. z dne 4. julija 1893, št. 7784. J. M. 934.

159. Obtožitelj storiti mora v §-u 57 k. p. r. omenjeno izjavo, kadar je sodišče sklenilo, da se bode posebej obravnavalo gledé posameznih preiskav ali gledé posameznih obdolžencev. Kjer pa je ta ločitev le dejanska, zahtevati sme obdolženec, da se pozove obtožitelj, naj se izjavi, ter da se mu da za to izjavo določen rok. Ako se pa ta rok zamudi, izgubi se pravica, preganjati obdolženca radi tega dejanja.

R. z dne 30. junija 1893, št. 4185. J. M. 933.

160. Troški zastopanja strank, ki so se povabile v poizvedovanje radi določila odškodnine za stvari, ki so se razlatile povodom graditve železnice, povrniti mora železniško podjetje v smislu §-a 44. zak. z dne 18. februarja 1878, št. 30. drž. zak.

O. z dne 17. avgusta 1893, št. 9523. J. M. 935. —

Slovenski Pravniki“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravniki“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, šte. 5 v Gospodski ulici; upravništvo pa na Križevniškem trgu šte. 7.

Naznanilo.

Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu I. zvezek.

Ta knjiga, katera se dobiva v „**Narodni tiskarni**“ in pri g. **A. Zagorjanu** velja 1 gld. 40 kr., po pošti sprejeta pa 1 gld. 50 kr.

Kazensko-pravdni red

z dne 23. maja 1873 števil. 119 državnega zakonika

z dodanim

zvršitvenim propisom

in

drugimi zakoni in ukazi kazenski postopek zadevajočimi.

I. natis. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani. Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

 Dobiti je v „**Národni Tiskarni**“ v Ljubljani. Cena elegantno vezani knjigi za člane društva „Pravnik“ je 2 gld. 50 kr., za nečlane 2 gld. 80 kr., s pošto 15 kr. več.

